

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความ เป็นมาของปัญหา

สังคมปัจจุบันยอมรับถึงความสำคัญของการศึกษา เห็นว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือ สำหรับการพัฒนาคนซึ่ง เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศอีกต่อหนึ่ง และด้วยเหตุที่ว่า การศึกษาเป็นกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุตโต) กล่าวบรรยายในการประชุมทางวิชาการปาฐกถา ชุด ดร.สายหยุด จำปาทอง ครั้งที่ 5 ซึ่งจัดโดย กรมการฝึกหัดครู และ มูลนิธิ ดร.สายหยุด จำปาทอง ณ หอประชุมใหญ่สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ส่วนหนึ่งของการประชุมดังกล่าวมีการปาฐกถา เรื่อง "การนำศาสนามาเป็นหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์" ความว่า

...มนุษย์ในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ มนุษย์ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการสร้าง ความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจและสังคม แล้วยุคปัจจุบันต้องให้ ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์มากเป็นพิเศษ มนุษย์มีความสำคัญมากกว่าทรัพยากรอื่นๆ ซึ่งหมายความว่าถ้ามนุษย์ไม่มีคุณภาพและไม่มี ประสิทธิภาพ การสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจต่างๆ นี้จะไม่ได้ผลเลย หรือได้ผลน้อย เราก็ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มี คุณค่า แต่อย่าไม่หยุดแค่นี้ มนุษย์ในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่ออกมาในตัว ของมันเองก็สามารถสร้างชีวิตที่ดีงามและสมบูรณ์ได้ การจะพัฒนา มนุษย์ได้นั้นก็ต้องอาศัย "การศึกษา" บทบาทแท้จริงของการศึกษานั้น ก็คือการนำสังคม เริ่มตั้งแต่การศึกษาจะต้อง เป็นตัวแก้ปัญหาสังคมที่

เดินไปในทิศทางปัจจุบัน การศึกษาจะต้องชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาเสียใหม่ เราจะใช้การศึกษามาสร้างคนให้มีความพร้อม เป็นมนุษย์ที่พัฒนาความเป็นมนุษย์ เป็นชีวิตที่ดีงาม ปรารถนาความรู้เท่าทัน มีจิตใจมีคุณธรรมเพราะฉะนั้นการศึกษาก็ต้องมีความหมายคือ การบำรุงรักษา ถ่ายทอดวิชาการตลอดจนศิลปะถ่ายทอดวิชาความรู้ การศึกษารักษาบำรุง ถ่ายทอดศิลปวิทยา บทบาทของการศึกษาช่วยบุคคลพัฒนาตนให้มีชีวิตที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ความหมายที่กว้างกว่าของการศึกษา คือ พัฒนาตัวเองให้มีความเป็นมนุษย์...

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุทธ์โต)ยังกล่าวในเรื่อง "บทบาทของการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับสังคมไทยในอนาคต" ในการประชุมสัมมนา "การศึกษาเพื่อทศวรรษหน้า" ที่โรงแรมรอยัลริเวอร์ว่า

... การศึกษาไม่ว่าจะเป็นปัจจุบันหรืออนาคตเราควรจะต้องเป้าหมายในการสอนให้เด็กได้รู้จักการนำประโยชน์ของวิทยาการต่างๆ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้จะต้องสอนให้เด็กรู้จักผ่อนคลายเป็นประนีประนอมไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และยังคงกล่าวอีกว่านอกจากจะสอนให้เด็กเป็นคนรักความสามัคคีแล้ว จะต้องสอนให้รู้จักอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยให้เด็กได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติที่แท้จริง ไม่ใช่สอนเพียงตัวหนังสือและควรจะต้องสอนให้เด็กรู้เท่าทันในทุกๆ ด้าน เช่น เรื่องเทคโนโลยีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดต้องตกเป็นทาสของเทคโนโลยีสมัยใหม่ มากเกินไป และที่สำคัญจะต้องหาทางปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็กอย่างจริงจัง...

ซึ่งเป็นคำยืนยันถึงความสำคัญของการศึกษาและจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่มุ่งเน้นการจัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนโดยถือแนวทางการเรียนรู้ตามอัธยาศัย (INFORMAL EDUCATION) เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสถาบันทางสังคมไม่ว่าจะเป็นวัด โรงเรียนหรืออื่นๆ ล้วน

มีความสำคัญในการช่วยพัฒนาประชาชนโดยการเป็นศูนย์กลางแหล่งความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพตลอดจนเป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมค่านิยมที่เหมาะสมแก่ประชาชนการที่จะพัฒนาคุณภาพของประชาชนได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมที่เป็นแหล่งรวมศรัทธาและเผยแพร่ความรู้ได้เป็นอย่างดี "วัด" นับเป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชน ทั้งนี้เนื่องจากว่าวัดมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นแหล่งวิทยาการของคนในชุมชนเป็นอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการให้การอบรมสั่งสอนโดยตรงแก่ประชาชนทั่วไปและ การอบรมสั่งสอนโดยเฉพาะแก่กุลบุตรเพื่อให้เตรียมตัวออกไปเป็นผู้นำครอบครัวและชุมชนที่ดีในอนาคตหรือการให้การศึกษาในด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งบทบาทในด้านของการให้ความสุขสงบทางกายและทางใจ นอกจากนี้บริการต่างๆ ที่วัดให้แก่ชุมชนในรูปของกิจกรรมทางศาสนาต่างๆนั้นก็เท่ากับเป็นการให้การศึกษาทางอ้อมไปด้วยในตัว และนี่คือบทบาทของวัดศาสนสถานในพุทธศาสนาซึ่งเป็นแหล่งวิทยาการที่เคียงคู่กับสังคมไทยมาแต่ครั้งอดีต

กิริติ ศรีวิเชียร (อ้างถึงใน อำนาจ บัวศิริ 2528: 2) ได้กล่าวว่า "เมื่อศึกษาและพิจารณาในทางสังคมจากอดีตที่ผ่านมาแล้วจะพบว่า วัดในพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย หรือชุมชนไทยเป็นอย่างมาก" ดังเช่น

1. วัดเป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมารับใช้พระสงฆ์ และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรมเล่าเรียนวิชาต่างๆ ตามที่สอนในสมัยนั้น
2. วัดเป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพและศึกษาเล่าเรียน
3. วัดเป็นสถานพยาบาลรักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนในสมัยนั้น
4. วัดเป็นที่พักคนเดินทาง
5. วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์หย่อนใจและหาความรู้เพิ่มเติม
6. วัดเป็นสถานที่ที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ

7. วัดเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม
8. วัดเป็นศูนย์กลางบริหารหรือปกครองที่กำนันผู้ใหญ่บ้านเรียกลูกบ้านประชุมบอกแจ้งกิจกรรม
9. วัดเป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเวลาที่มิ่งงานวัดหรือที่บ้าน
10. วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ให้บริการด้านพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาในระยะต่างๆ ของชีวิต

นอกจากนี้ ทวีป อภิลิทธิ์ (2533) ได้วิเคราะห์บทบาทของวัดซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาวพุทธตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันแล้ว ก็จะพบบทบาทของวัดที่เคยเป็นที่ศรัทธาของปวงชนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตประจำวัน เสมือนเป็นวิถีชีวิตของคนไทยเราแต่เดิมนั้น ปัจจุบันนี้ได้เสื่อมคลายความศรัทธาของประชาชนลงไปมาก ทั้งนี้เพราะมีสถาบันอื่น ๆ เข้ามารับหน้าที่แทนในหลาย ๆ บทบาทและทำหน้าที่ได้ดีกว่าวัด สถาบันศาสนาเช่นวัดนี้ จึงดูเสมือนว่ามีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยน้อยลง ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลยสถาบันศาสนาเช่นวัด ยังมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของไทยอยู่มากปัญหาจึงอยู่ตรงที่ว่า ทำอย่างไรวัดที่เป็นสถาบันคู่ชาติบ้านเมืองของคนไทยมาแต่เดิม จะเรียกความศรัทธาจากประชาชนให้กลับคืนมาได้ดังเดิม ทำให้คนในชุมชนมองเห็นความสำคัญของวัดเช่นที่เคยมีมา คำตอบก็คือบุคลากรทางศาสนาซึ่งได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัดนั้นจะต้องปรับปรุงบทบาทของตน และสถาบันที่มีอยู่แต่เดิมให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสังคมไทยมากยิ่งขึ้นซึ่งอาจจะกระทำได้โดยเพิ่มบทบาทในการพัฒนาชุมชนเข้าไปอีกบทบาทหนึ่ง ซึ่งบทบาทการพัฒนาชุมชนของวัดนี้จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับบทบาทของสงฆ์ตามพุทธบัญญัติที่อนุญาตให้กระทำได้ด้วย นอกจากนี้ ยังจะต้องประยุกต์บทบาทหลายๆประการดังกล่าวแล้ว ให้เข้ากับยุคสมัย และทันกับความเจริญของสังคม และโลกในปัจจุบันอีกด้วย

ด้วยเหตุที่ว่า ศาสนาสถานเช่นวัด มัสยิด โบสถ์ หรืออื่นๆ จะถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการสร้างบรรยากาศให้เหมาะกับการปฏิบัติกิจทางศาสนา สร้างแบบอย่างและเผยแพร่หลักคำสอนแก่สาธุชน จึงควรที่จะพัฒนาบริเวณและอาคารต่างๆ ให้ดูร่มรื่น สงบและ

สะอาดสะอาด รวมทั้งปรับปรุงศาสนสถานให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน โดยยึดหลักว่าศาสนสถานอยู่ได้โดยอาศัยศรัทธาของประชาชน และขณะเดียวกันประชาชนเป็นปกติสุขได้ก็โดยศาสนสถานเป็นแหล่งอบรมจิตใจ คอยจุดรั้งให้สังคมอยู่กันด้วยความพอดี ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สภาพของศาสนสถานที่ดีร่มรื่นด้วยต้นไม้ ดอกไม้นานาพันธุ์ สงบเงียบ สะอาดตาเปรียบเหมือนกับอุทยานธรรมชาติที่มนุษย์จัดตกแต่งให้มีสัดส่วน สะดวกกับการศึกษาเรียนรู้ โดยบรรยากาศเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้ผู้คนเกิดสติยั้งคิด สร้างสมาธิในการรับรู้และสุดท้ายนำไปสู่ปัญญาที่รู้แจ้ง รู้จริง

หากสามารถประสานกระบวนการเรียนรู้เข้ามารวมได้อย่างกลมกลืนแล้ว ศาสนสถานก็จะกลายเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาเรียนรู้แก่ชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เป็นอยู่นำความร่มรื่นที่มีอยู่ในศาสนสถานมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน แพร่ขยายบริการจากศาสนสถานออกสู่ชุมชน จนอาจเรียกได้ว่าอุทยานการศึกษาสำหรับชุมชน

วัตถุประสงค์ของกรมการศาสนาในการจัดตั้งอุทยานการศึกษาในวัดคือเพื่อพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพและแหล่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณภาพชีวิต ตลอดจนจนเป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสงบ ร่มรื่น มีระเบียบ สะอาดและสวยงาม

อุทยานการศึกษาเป็นการให้การศึกษาลักษณะของการศึกษาแบบไม่เป็นทางการหรือการศึกษาตามอัธยาศัย มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทยมาก เพราะเป็นการจัดในรูปแบบที่จะช่วยให้ประชาชนได้รับความรู้พร้อมกับการได้รับความเพลิดเพลิน และการพักผ่อนหย่อนใจไปด้วย ในสังคมปัจจุบันการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยนี้ยังมีไม่มากเท่าที่ควรทั้งในด้านปริมาณและรูปแบบที่จัดให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งทางภาครัฐและเอกชนจึงมุ่งหวังที่จะพัฒนางานทางด้านนี้ให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และจากความสำคัญของศาสนสถานที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า “วัด” นับเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย อีกทั้งมีบรรยากาศที่น่ารื่นรมย์ ทั้งยังเป็นทรัพยากรท้องถิ่นที่ช่วยส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมและ

เอกลักษณ์ไทยอีกด้วย รวมถึงการมีบุคลากรและทรัพยากร ที่เพียงพอต่อการจัดตั้งอุทยาน
การศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ความรู้ควบคู่ไปกับการพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งยังได้มาร่วมกิจกรรมและ
ใช้ประโยชน์ของอุทยานการศึกษาได้เต็มที่

จากเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วนั้น อุทยานการศึกษาในวัดนับเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วย
ทำให้นโยบายในการศึกษาตามอัยยาศัยประสบความสำเร็จและจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล
เบื้องต้นเกี่ยวกับอุทยานการศึกษาในวัดที่มีอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 เนื่องจากอุทยาน
การศึกษาในวัดเขตนี้มีลักษณะที่ตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ที่ดี มีความสมบูรณ์ในการจัดมากกว่าเขตอื่น จาก
การเก็บข้อมูลเบื้องต้น พบว่าการจัดอุทยานศึกษานั้นยังไม่มีความแน่นอนทั้งในด้านวัตถุประสงค์
หน้าที่ความรับผิดชอบ การให้บริการ วิธีการจัดการ กิจกรรม งบประมาณและสถานที่ตั้ง เหล่านี้ล้วน
เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดอุทยานการศึกษา จึงควรจะได้สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ทางด้านศาสนา พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับอุทยานการศึกษาในวัดถึงองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ
เหล่านี้ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของอุทยานการศึกษาในวัดต่อไป
และเป็นแนวทางในการจัดให้วัดได้กลับมามีบทบาทในสังคมในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน อีกทั้ง
ยังช่วยทำให้นโยบายในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยประสบความสำเร็จอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
อุทยานการศึกษาในวัด

คำถามในการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
วัตถุประสงค์ของอุทยานการศึกษาในวัด
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
หน้าที่และบทบาทของอุทยานการศึกษาในวัด
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
กิจกรรมที่จัดในอุทยานการศึกษาในวัด
4. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
การให้บริการในอุทยานการศึกษาในวัด
5. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
วิธีการจัดการอุทยานการศึกษาในวัด
6. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
สถานที่ตั้งอุทยานการศึกษาในวัด
7. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนเกี่ยวกับ
แหล่งงบประมาณในอุทยานการศึกษาในวัด

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกอง และเจ้าหน้าที่, พระภิกษุที่ดำรงตำแหน่งบริหารในสภาการศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยและสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย

ส่วนกลุ่มประชากรที่เป็นพระภิกษุ คือ พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสในวัดที่มีการจัดอุทยานการศึกษา และพระภิกษุที่มีส่วนร่วมในการจัดอุทยานการศึกษาในวัดที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ซึ่งเป็นอาณาเขตของจังหวัดกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ซึ่งผู้วิจัยได้สุ่มเลือกมา 12 วัด จากจำนวนทั้งหมด 30 วัด

สำหรับกลุ่มประชากรที่เป็นประชาชน คือ พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาชมหรือเข้ามาใช้บริการอุทยานการศึกษาในวัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2538 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2539

3. การศึกษาครั้งนี้จะครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดอุทยานการศึกษา
- 3.2 หน้าที่และบทบาทของอุทยานการศึกษา
- 3.3 กิจกรรมของอุทยานการศึกษา
- 3.4 การให้บริการของอุทยานการศึกษา
- 3.5 วิธีการจัดการในอุทยานการศึกษา
- 3.6 สถานที่ตั้งของอุทยานการศึกษา
- 3.7 แหล่งงบประมาณของอุทยานการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. อุทยานการศึกษา (Educational Park) หมายถึง สถานที่ให้การศึกษาดำเนินการตามอัธยาศัยแก่ประชาชน โดยจะจัดขึ้นในบริเวณพื้นที่ที่มีความรื่นรมย์ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่บูรณาการการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศทางปัญญา ความคิดโดยธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นสื่อ
2. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคลากรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือมีประสบการณ์ในด้านพุทธศาสนา การศึกษา และเทคโนโลยีทางการศึกษา อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านรูปแบบของอุทยานการศึกษาด้วย
3. พระภิกษุ หมายถึง พระภิกษุทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสของวัดที่มีการจัดตั้งอุทยานการศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 และพระภิกษุที่มีส่วนร่วมในการจัดอุทยานการศึกษาในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1
4. ประชาชน หมายถึง บุคคลที่เข้ามาชมหรือมาใช้บริการอุทยานการศึกษาในวัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 1
5. วัด หมายถึง ศาสนสถานในพระพุทธศาสนา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษากรอบแนวคิดของอุทยานการศึกษาโดยการ
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานอุทยานการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Resource Centers) และพุทธศาสนา
 - 1.2 ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ในเรื่องของการงานการจัดอุทยานการศึกษา เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หน้าที่และบทบาท การให้บริการในการจัดอุทยานการศึกษา วิธีการจัดการ กิจกรรม สถานที่ตั้ง แหล่งงบประมาณ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อหาแนวทางในการทำแบบสอบถาม

2. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ/หรือ เข้ามาใช้บริการใน
อุทยานการศึกษาในวัด โดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่ออุทยานการศึกษาในวัด
โดยอิงข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ และการหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม
ตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่ออุทยานการศึกษาในวัด

4. นำเสนอข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับอุทยานการศึกษาตามความเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญพระภิกษุ และประชาชน และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสภาพของวัดที่เป็น
อุทยานการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุทยานการศึกษาในวัดให้สมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ได้แนวคิดที่สามารถนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดอุทยานการศึกษาในวัด
ที่มีลักษณะของการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดอุทยานการ
ศึกษาในวัดต่อไป

2. ได้ทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พระภิกษุ และประชาชนที่มีต่ออุทยาน
การศึกษาในวัด เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา การเสริมสร้างจริยธรรมและศีลธรรม
การสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา การอนุรักษ์ศาสนา
ศิลปวัฒนธรรม เป็นมรดกของชาติสืบไป